

УДК 316.653-053.81:351.746
DOI: 10.34132/pard2020.07.03

ГРОМАДСЬКА МОЛОДІЖНА ДУМКА ВІДНОСНО НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Гольдін Т.М., доцент народної вищої школи, м. Ольденбург, земля Нижня Саксонія, Федеративна Республіка Німеччини

Багмет М.О., д-р іст. наук, професор, Інститут державного управління, Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна

Хоржевська І.М., канд. психол. наук, доцент, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, м. Одеса, Україна

У кожному регіоні України нагромаджено чимало яскравих прикладів щодо участі молоді у зміцненні обороноздатності України. Актуальність посилюється продовженням довготривалою анексією Російською Федерацією Криму та здійсненням кривавої агресії на території Донбасу в ході рішучій відсічі російським військовим та сепаратистам. Вагоме місце посідає безпосередня волонтерська і моральна підтримка все більше набираючим сили і міцність українським збройним силам.

У статті висвітлюються доробки як молодих представників Чорноморського національного університету імені Петра Могили, так і всього професорсько-викладацького та допоміжного складу щодо здійснення послідовних кроків у впровадженні європейських і євроатлантичних критеріїв і стандартів.

В основу змісту покладені наукові результати проведених моніторингових серед молоді, зокрема студентів університету, що засвідчують дії і помисли молоді, спрямовані на необхідне посилення національної безпекової політики України. Високопатріотичні дії

молоді Миколаївщини, як і всієї України, переконують, що і в подальший період молоде покоління буде активно позитивно реагувати на нові виклики і загрози українській національній безпеці. Поява і подальше запровадження нових обороноспроможних стартапів й інноваційних технологічних заходів мають бути підтримані і реалізовані на різних рівнях державності. Сьогодні з метою зміцнення української системи національної безпеки державним очільникам, громадським діячам та й вченим варто не тільки покладатися на зовнішню допомогу, а й послідовно й ретельно реалізувати положення закону щодо національної безпеки України.

Гадаємо, що науковий аналіз розміщених в тексті фактів і свідчень та сформовані пропозиції й рекомендації, а також висновки викличуть зацікавленість як в українських, так і зарубіжних фахівців, що неодмінно позначиться на результативності вкрай актуального напрямку.

Ключові слова: Північноатлантичний Альянс (НАТО), Європейський Союз (ЄС), євроатлантичні процеси, європейські критерії і стандарти, анкетування, моніторинг, громадська думка, соціологічні опитування, національна безпека і оборона України.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Розвиток глобальних процесів, поява сучасних викликів, постійні агресивні помисли Російської Федерації і майже щоденні злобні дії, щодо України та й інших країн світу, в той же час аргументовані миролюбиві ініціативи ООН, НАТО і ЄС нагально вимагають зосередження зусиль вчених на розроблення проблеми захисту євроатлантичних цінностей. В Україні поточна ситуація також потребує повсякденної уваги що стосуються питань безпеки і оборони зокрема в мілітарній, енергетичній, економічній, гуманітарній, інформаційній, кібербезпековій та інших сферах суспільного буття.

Актуальність проблеми обумовлюється продовженням анексії Російською Федерацією Криму і тривалою гібридною війною на Донбасі. Таким чином, зміна світових парадигм, поява складних ситуацій у формі військових дій на Сході України та диверсії в інших регіонах держави викликають необхідність розроблення нових підходів щодо

запровадження української публічної національної безпекової стратегії і тактики.

Методологічною основою для написання статті слугувало підписання та ратифікація всіма державами, що є членами ЄС Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, прийняття інших сьогоденних міжнародних євроатлантичних рішень щодо імплементації в Україні європейських і світових критеріїв [2].

Важливу роль у адаптації українського законодавства і Збройних Сил України до стандартів НАТО та формування фундаменту системи колективної безпеки і оборони мали висновки жовтневого засідання комісії «Україна - НАТО» за участю Генерального Секретаря НАТО Єнса Столтенберга і всіх послів країн учасниць Північноатлантичного Союзу [3].

Є сподівання, що весною 2020 р. підсумки парламентської асамблеї НАТО, проведення якої планується у Києві, стануть ключовими у вирішенні шляхів входження України до Північноатлантичного Союзу.

Безумовно, в ході зміцнення різних аспектів секторів безпеки і оборони України відіграють і рішення ООН, Ради Безпеки та активна участь представників України у засіданнях Радбез та Генеральних Асамблей Об'єднаних Націй.

Особливе місце у даному плані займає саміт у Нормандському форматі четвірки лідерів України, Німеччини, Франції і Росії, який відбувся 9 грудня 2019 року в Парижі, та прийняття на ньому відповідного комюніке.

Сьогодні в центрі уваги у міжнародній сфері є і безпосередня активна участь українських представників в різних структурах ЄС. Особливу надію Україна покладає на ЄС та міжнародну підтримку щодо спільного подолання блокування судноплавства з боку Росії і мілітаризації Азовського моря. Хоча і відбулося повернення українських моряків, але основні питання пов'язані із досягненням миру, поверненням окупаційних територій Донецької і Луганської областей та Криму ще не вирішені. Ці безпекові проблеми, як і раніше, були першочерговими на різних міжнародних переговорах, що проводилися за участю президента України В.О. Зеленського. Вони були завжди

і в центрі уваги та обговорення у Верховній Раді та Кабінеті міністрів України. Викликає схвалення у патріотично та демократично налаштованих громадян прийняття Верховною радою VIII скликання Закону України «Про національну безпеку» [4]. Дискурси нинішніх депутатів відносно внесення змін до Конституції України щодо входу до НАТО та вступу до ЄС [5], а також щодо прийняття інших законодавчих актів і постанов спрямованих перш за все на лібералізацію військово-оборонного комплексу, створення комітету розвідки у Верховній Раді України, реформування Служби безпеки України і розвідувальних органів. Сьогодні в Україні приймається чимало ініціатив та зроблені нові серйозні кроки з метою приведення українського сектору безпеки по-перше, до стандартів НАТО, а по-друге, до імплементуваних рішень Угоди України з ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Доцільно підкреслити, що безпекові проблеми України завжди були в центрі уваги багатьох зарубіжних і вітчизняних дослідників та представників української громадськості а також політики.

Перш за все варто вказати, що перспективні шляхи розвитку зв'язків України з ЄС та НАТО в плані створення колективної системи безпеки і оборони Української держави завжди обґрунтовували сучасні очільники Євросоюзу, керівники Північноатлантичного Альянсу, прогресивні лідери провідних світових країн, представники дипломатичних відомств, різних міжнародних офісів.

Серед чисельних наукових доробок можна виділити праці Г. Асланяна, Р. Асмуса, Л. Бальцеровича, А. Снайдера, В. Сокура, Л. Моллєрса, І. Пола, Ф. Тисінарі, О. Томєску, Р. Хатто, Й. Хоффмана, в яких детально проаналізований реальний безпековий стан в різних сферах суспільної української діяльності.

Сучасні проблеми національної безпеки і оборони України в умовах гібридної війни завжди були в центрі уваги як українських державних діячів і політиків, так і патріотично-свідомих громадських діячів.

Після обрання у квітні 2019 р. Президентом України Володимира Зеленського безпекові питання в його діяльності залишилися першочерговими. Про це свідчать результати першочергових візитів до

Брюсселя, де відбулися зустрічі з очільниками ЄС та НАТО, а також з офіційними представниками США, Німеччини, Франції, Польщі, Японії, країн Балтії та інших держав. На це спрямовувалися нові пропозиції в Мінську для досягнення миру на Донбасі і повернення анексованого Криму.

Що стосується українських вчених, то в розробленні нинішніх пріоритетних безпекових питань беруть участь ціла когорта дослідників. Серед них варто назвати прізвища таких вчених, як М. Баймаратова, В. Бакуменко, В. Бал, І. Беззуба, І. Бекешкіна, С. Білецька, І. Бураковський, С. Віднянський, А. Вінніков, В. Брюховецький, О. Гарань, В. Гесць, В. Гладенко, В. Горбатенко, В. Горбач, С. Горбулін, В. Гречанінов, О. Григорєва, Л. Губерський, Б. Губський, Б. Данилишин, С. Джердж, Б. Добровольський, І. Кабаненко, Ю. Кальниш, В. Карасьов, О. Ковальова, О. Кокошинський, І. Король, І. Кресіна, П. Круглашов, В. Куйбіда, А. Купріянов, О. Лазор, О. Лозовський, О. Майборода, І. Максименко, В. Малиновський, В. Манжола, С. Мітрясова, М. Михальченко, О. Павлюк, С. Пархоменко, М. Пашко, О. Перепилиця, Д. Попка, О. Потехін, О. Рафальський, О. Рибачук, Ж. Свідерська, І. Семиволос, В. Сєрьогін, О. Снігирь, О. Соскін, О. Стрекаль, О. Сушко, І. Тодоров, В. Фесенко, Р. Чекаленко, А. Чубик, Г. Шелест, Ю. Шемшученко, П. Шеремет, Р. Шпек, Т. Яворська і Б. Яременко.

Є сподівання, що вище перелічені та й інші українські вчені і практики розгорнуть подальшу цілеспрямовану теоретичну й практичну діяльність щодо реального запровадження механізмів та моделей імплементації Закону України «Про національну безпеку».

Формування цілей (постановка завдання). Метою написання даної статті стало висвітлення європейської та євроатлантичної діяльності Чорноморського національного університету імені Петра Могили, який став справжнім євроатлантичним інтеграційним форпостом на півдні України. В ньому як професорсько-викладацький склад, так і студенти всіх інститутів, факультетів, центрів, відділів, лабораторій та інших підрозділів досягли значних здобутків у запровадженні євроатлантичних напрацювань. Безумовно першочергова роль в даному плані відводиться навчально-виховній роботі та науковій діяльності.

Особливого значення набула діяльність навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції, який входить до складу Всеукраїнської громадської ліги «Україна-НАТО», створеної за підтримки Центру інформації та документації НАТО в Україні. Належного статусу у даному плані набув і Інформаційний центр Європейського Союзу, що створений за ініціативою Представництва ЄС в Україні. Цікавий досвід нагромадив центр соціологічних досліджень, який співпрацює з Інститутом соціології НАН України, Всеукраїнською соціологічною службою (м. Київ) та Миколаївським центром вивчення громадської думки «Наваль - експерт», а також кафедрою Жана Моне, яка була створена за ініціативою Брюссельського Виконавчого агентства з питань аудіовізуальних засобів культури (ЕА-СЕА). З вітальним словом при її відкритті виступив посол, экс-голова Представництва ЄС в Україні Жозе Мануель Пінту Тейшейра. Мають вагомий результат й цілий ряд ресурсних інтеграційних центрів, які функціонують в різних підрозділах закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Серед європейських і євроатлантичних інтеграторів в ЧНУ ім. Петра Могили найбільшою активністю відрізняються такі дослідники як: М. Багмет, В. Беглиця, С. Верба, І. Габро, В. Деріга, Д. Доманська, О. В. Ємельянов, А. Іовчева, М. Орленко, А. Кабаєва, Л. Калашнікова, Л. Козлова, Ю. Котляр, С. Лізаковська, О. Ляховець, О. Маликіна, І. Мейжис, І. Міронова, А. Соловійова, Ю. Палагнюк, Д. Плеханов, О. Пронкевич, Н. Рожанська, Д. Сай, Т. Скиба, С. Сорока, А. Сокольченко, С. Тимофеев, О. Тригуб, І. Хоржевська, В. Чорна, Н. Шевченко, Л. Шерстюк, О. Шевчук, О. Штиршов і А. Шульга.

Вони неодноразово брали участь у закордонних стажуваннях і підвищеннях кваліфікацій та кожного року здійснювали поїздки з метою збагачення досвідом до різних країн ЄС, США, Канади і т.д. Але найбільш масову результативність вони виявляли під час проведення у рідному вищому навчальному закладі науково-практичних і методичних конференцій, презентацій, симпозіумів, круглих столів, брифінгів, тренінгів, брейн-рингів, дискусійних зустрічей та днів кар'єри присвячених інтеграційній та безпековій проблематиці, а також у волонтерській діяльності. Не залишалися осторонь ці питання і під час

організації щорічних міжнародних науково-практичних Ольвійських форумів, які проводяться під брендом «Стратегії України в геополітичному просторі», і традиційних Могилянських читань під назвою «Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальні, національні та регіональні аспекти». Така активність завжди увінчувалась чисельними друкowanymi працями і рекомендаціями, пропозиціями, які завжди отримували позитивні рецензії і схвалення зі сторони колег, інших науковців, політичних і громадських діячів, а також воїнів АТО (пізніше ООС). Крім того, представники університету регулярно проводили соціологічні опитування, які присвячувалися різним соціальним вимірам реформування українського суспільства, в тому числі і в безпековій сфері.

Надзвичайною ефективністю відзначилися євроатлантичні активісти під час виконання декількох наукових проєктів, що здійснювалися на замовлення Європейського Союзу, а також Міністерства освіти і науки України та такі теми: «Наукова розробка імплементації європейських соціальнокультурних та освітянських стандартів: на прикладі південного регіону України» (науковий керівник проф. Михайло Багмет), «Ефективне функціонування та розвиток регіонального соціокультурного середовища в умовах децентралізації влади як запорука національної безпеки України» (науковий керівник проф. Ірина Мейжис), «Реалізація євроінтеграційної політики в Україні шляхом залучення до цього процесу громадянського суспільства» (науковий керівник проф. Юліана Палагнюк), «Державна політика формування ефективного функціонування та розвитку спроможних до самоврядування територіальних громад в процесі децентралізації, як запорука національної безпеки» (науковий керівник проф. Олександр Євтушенко) та проєкту програми Еразмус + Жан Моне Модуль 61066 – ЕРР – 1 – 2019 – 1 – UA – ЕРРJMODULE «Управління в ЄС та політика Європейської інтеграції» (науковий керівник проф. Світлана Сорока).

Зараз у Міністерстві освіти і науки України розглядається новий проєкт на тему «Формування концептуальних засад впровадження державної стратегії комунікацій у сфері європейських інтеграцій як чинника соціальної стабільності та національної безпеки України» (науковий керівник проф. Володимир Беглиця). Плідність такої діяль-

ності знайшли відображення у проведенні нових наукових проєктів, цілого ряду наукових форумів та опублікуванні різнопланових друкованих і електронних матеріалів.

Для підтвердження сказаного слушним буде навести із сотень друкованих та електронних доробок хоча б декілька основних напрацювань, в яких взяли активну участь представники ЧНУ імені Петра Могили. Назвемо лише енциклопедичний словник [6], різнопланові довідники [7; 8; 9; 10; 11], ряд колективних [12; 13; 14; 15] та одноосібних монографій [16; 17; 18], а також навчальних посібників, практиків і методичних розробок [19; 20; 21; 22]. Варто згадати і про друкування цілого ряду публікацій у зарубіжних та вітчизняних періодичних виданнях [23; 24; 25; 26; 27].

Заслуговує позитивного оцінювання і участь представників ЧНУ імені Петра Могили та друкування матеріалів на міжнародних і всеукраїнських наукових конференціях і круглих столах, симпозіумах та інших форумах які відбулися останнім часом у Києві, Ніжині, а також у Миколаєві [28; 29; 30; 31; 32; 33; 34; 35; 36; 38].

Необхідно звернути увагу й на щорічні випуски студентських наукових журналів, де завжди друкуються цікаві, актуальні свідчення та пропозиції на європейську і євроатлантичну проблематику і проблеми національної безпеки, а також на періодичні вісники навчально-наукового центру з європейської та євроатлантичної інтеграції і Інформаційного центру Європейського Союзу, а також те, що дані проблеми завжди обговорювалися на щорічних Ольвійських форумах, які проводилися у Миколаєві під назвою «Стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі», а також на щорічних Всеукраїнських науково-методичних конференціях під назвою «Могилянські читання: досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти».

Результати моніторингу жителів Миколаївщини відносно сучасного стану оборонної політики України.

Виходячи із назви заявленої статті на послідуючих сторінках будуть оприлюднені відповіді молоді півдня України, зокрема студентської молоді, які були отримані протягом 10-ти попередніх років в ході здійснення моніторингу представниками ЧНУ імені Петра Могили.

Під час проведення соціологічних досліджень враховувалась методика проведення анкетувань, що стосується вивчення громадської думки мешканців Миколаївської, Херсонської та Одеської областей, нагромаджений Миколаївським соціологічним центром «Наваль-Експерт» та такими київськими організаціями: Фондом «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва», Українським центром економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова, соціологічною групою «Рейтинг», Всеукраїнською громадською лігою «Україна – НАТО», Київським інститутом трансформації суспільства та Інститутом соціології НАН України.

Вважаємо, що представлені висновки, рекомендації і пропозиції зацікавлять не тільки науковців, а й державних і громадських діячів, педагогів, а також молодих представників, які стурбовані реформуванням обороно-безпекової тематики особливо в тривалих умовах «гібридної війни», нав'язаної Україні Російською Федерацією.

Соціологічні дослідження та підведення підсумків здійснили в ЧНУ імені Петра Могили під керівництвом директора Інституту державного управління, доктора наук з державного управління, професора Володимира Ємельянова та кандидата політичних наук, доцента Володимира Шатуна. Наведемо ж конкретні дані.

Таблиця 1

Зміни протягом останніх років уявлень молоді південного регіону України щодо наявності загроз національній безпеці України. На питання - «Чи відчували Ви себе у безпеці?», були отримані такі відповіді

Дата	Квітень 2008 р.	Грудень 2016 р.	Квітень 2019 р.
Респонденти	Молодь Миколаївської області	Учні міста Миколаєва	Студенти Інституту державного управління ЧНУ ім. П. Могили
Кількість опитаних осіб	440	400	200

Продовження табл. 1

Дослідницькі організації	Миколаївський соціологічний центр «Наваль-експерт»	Центр соціологічних досліджень ЧНУ ім. Петра Могили	Інформаційний центр ЄС ЧНУ ім. Петра Могили
Так	14 %	18 %	18 %
Ні	67 %	66 %	48 %
Важко відповісти	19 %	16 %	34 %

Таблиця 2

Чи існує загроза національній безпеці України? (%)

Дата	Квітень 2008 р.	Грудень 2016 р.	Квітень 2019 р.
Респонденти	Молодь Миколаївської області	Учні міста Миколаєва	Студенти ЧНУ ім. П. Могили
Кількість опитаних осіб	440	400	200
Так	52 %	51 %	97 %
Ні	18 %	12 %	-
Важко відповісти	30 %	37 %	3 %

Таблиця 3

Які загрози є найбільш небезпечними для народу України? (%)

Дата	Грудень 2016 р.	Квітень 2019 р.
Респонденти	Молодь міста Миколаєва	Студенти ЧНУ ім. Петра Могили
Кількість опитаних осіб	400	200
Дослідницькі організації	Центр соціологічних досліджень ЧНУ ім. П. Могили	Інформаційний центр ЄС ЧНУ ім. Петра Могили

Продовження табл. 3

Зовнішні (з боку інших країн, в тому числі зі сторони НАТО)	7 %	4 %
Внутрішні (всередині країни)	12 %	4 %
Безпосередньо Російська Федерація	71 %	90 %
Важко відповісти	10 %	2 %

Таблиця 4

**Продовжіть твердження:
«Безпека держави – це, у першу чергу...» (%)**

Дата	Грудень 2016 р.	Квітень 2019 р.
Респонденти	Молодь міста Миколаєва	Студенти Інституту державного управління
Кількість опитаних осіб	400	200
Дослідницькі організації	Центр соціологічних досліджень ЧНУ ім. П. Могили	Інформаційний центр ЄС ЧНУ ім. Петра Могили
Захист від зовнішніх військових загроз	12 %	32 %
Захист територіальної цілісності та незалежності	14 %	26 %
Економічна стабільність	22 %	20 %
Захист від тероризму	9 %	-
Захист від втручання у внутрішні справи держави інших країн	2 %	-
Захист життєво важливих інтересів громадян	9 %	-
Забезпечення свободи слова та інформаційної безпеки	20 %	22 %
Важко відповісти	12 %	-

Таблиця 5

Яка зовнішньополітична орієнтація є найбільш прийнятною для України сьогодні? (%)

Дата	Грудень 2016 р.	Квітень 2019 р.
Респонденти	Молодь міста Миколаєва	Студенти ЧНУ ім. Петра Могили
Кількість опитаних	400	200
Дослідницькі організації	Центр соціологічних досліджень ЧНУ ім. П. Могили	Інформаційний центр ЄС ЧНУ ім. Петра Могили
Позаблоковий статус	17 %	-
Нейтральний статус	-	33 %
Приєднання до НАТО	30 %	30 %
Приєднання до системи колективної безпеки країн СНД	7 %	-
Вступ до ЄС	28 %	27 %
Важко відповісти	18 %	10 %

Вище отримані результати моніторингів обумовили такі висновки.

1. Відчуття небезпеки присутнє у більшості жителів Миколаєва і зокрема студентської молоді.

2. Наявне збільшення рівня підтримки інтеграції з НАТО, і ЄС з'явилося після анексування Російською Федерацією Криму та початком військових дій у Донецькій і Луганській областях.

3. Варто також звернути увагу на те, що у грудні 2016 р. спостерігався певний рівень підтримки позаблокового статусу України.

4. Заслуговує на увагу той факт, що все ж таки чимала кількість громадян не в змозі чітко визначитися з такого важливого і складного для пересічного громадянина питання, як національна безпека України.

5. Зовнішня політика країни має об'єднувати, а не роз'єднувати суспільство. Тому вкрай важливим і необхідним є суспільний дискурс про довгострокові цілі, про орієнтацію відносних шляхів посилення необхідності національної безпеки України.

6. Державній владі, громадськості і науковцям варто актуалізувати увагу до інформування громадян на складні і дискусійні теми, розширюючи тим самим громадське усвідомлення щодо зміцнення національної безпеки і оборони України.

Результати моніторингу щодо громадської молодіжної думки в умовах гібридної війни.

З метою докладнішого розкриття теми варто навести результати ще одного соціологічного дослідження, яке було здійснено у 2018 р. за ініціативою Інформаційного центру ЄС студентами університету. В організації і проведенні даного моніторингу активну участь виявив заступник голови студентської колегії ЧНУ імені Петра Могили Антон Соколиченко. До речі за його ініціативою підсумки анкетування були оприлюднені ним разом із завідувачем кафедри, кандидатом наук з державного управління, доцентом Олександром Штирським на II Міжнародній науковій конференції для студентів і молодих науковців «Європейська інтеграція: історичний досвід та політичні перспективи», що проходила у м. Ніжині [29, с. 132–140]

В ході другого моніторингу аналізувалась громадська думка 200 студентів ЧНУ імені Петра Могили відносно шляхів досягнення перемоги у гібридній війні на сході України і повернення анексованого Криму. Дуже слухним для тодішнього анкетування став Указ Президента України «Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020рр.» де зокрема зазначається що для підвищення рівня підтримки громадськістю державної політики у сфері євроатлантичної інтеграції та досягнення політичних цілей необхідним є: інформування громадськості України з питань євроатлантичної інтеграції, зокрема шляхом роз'яснення засад, принципів, політики та діяльності НАТО, змісту і засад взаємодії України з НАТО, стану та перспектив такого співробітництва, а також ролі НАТО у зміцненні міжнародної стабільності і безпеки [37].

Результати анкетування щодо думки студентської молоді репрезентовані у вигляді діаграм і виглядають наступним чином:

Таблиця 6

Чи вважаєте ви себе патріотом України?

- а) 75% опитаних вважають себе патріотами своєї держави.
- б) 7% заявили що це залежить від ситуації.
- в) 10% опитаних не рахують себе патріотами.
- г) 8% вагалися з відповіддю на це питання.

Діаграма до питання таблиці № 6

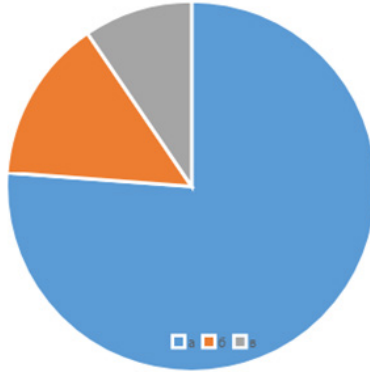

Таблиця 7

Що для Вас представляє Російська Федерація, як країна?

- а) 79% вважають що Росія це країна агресор, яка на сьогоднішній є зачинателем та спонсором війни на Донбасі та окупантом Криму.
- б) 16% вважають що Росія країна, яка потерпає від фінансової кризи і створює для нашої країни жахливі умови.
- в) 5% вважають що Росія це все ж таки братська країна, яка хотіла нам допомогти, коли б ми не обрали європейський та євроатлантичний вектор розвитку зовнішньої політики.

Діаграма до питання таблиці № 7

Таблиця 8

Уявіть, що зараз відбувається референдум з питання, вступу України до Європейського союзу, щоб ви обрали?

- а) понад 60% опитаних підтримали би вступ до ЄС.
- б) 12% виступають проти вступу до ЄС.
- в) 13% опитаних утримають від відповіді на це питання.
- г) 15% вагалися з відповіддю.

Діаграма до питання таблиці № 8

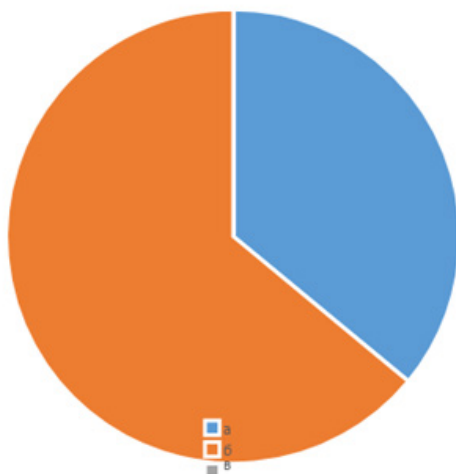

Таблиця 9

Чи багато Ви знаєте про НАТО, який міг стати гарантом національної безпеки України?

- а) понад 75% опитуваних заявили, що достатньо поінформовані.
- б) біля 20% вважають, що варто було б отримати більше інформації з цього питання.
- в) 5% заявили, що зовсім не мають достатнього рівня інформації про НАТО.

Діаграма до питання таблиці № 9

Таблиця 10

Уявіть, що зараз відбувається референдум з питання, чи вступати Україні до НАТО, щоб ви обрали?

- а) 50% опитаних висловились за вступ до НАТО.
- б) біля 15% висловилися проти вступу до НАТО.
- в) 15% утрималися від відповіді.
- г) біля 20% висловилися про те, що їм важко відповісти на це питання.

Діаграма до питання таблиці № 10

Таблиця 11

**Чи допоможе Україні вступ до ЄС та НАТО зміцнити
власну обороноспроможність?**

а) 73% серед опитаних вважали, що вступ України до ЄС та НАТО допоможе, а НАТО може ввести свої війська та посилити санкції проти Москви.

б) 7% серед опитаних застерігали, що Україні не допоможе вступ до НАТО зміцнити обороноздатність.

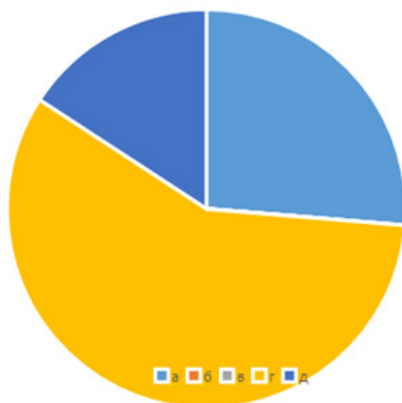
в) 6% серед опитаних заявили, що Україні не допоможе вступ до ЄС і це не укріпить власну систему оборони і захисту.

г) 9% респондентів відзначили те, що Україні не допоможе вступ до міжнародних організацій і заявили, що ми повинні своїми силами виходити з кризи і зміцнювати національну обороноздатність.

д) 5% опитаних надали іншу відповідь.

Викликають схвалення відповіді 73 % опитуваних на питання: Чи допоможе Україні вступ до ЄС та НАТО зміцнити власну національну безпеку? Лише 27 % молодих респондентів відповіли або негативно, або відзначили інші шляхи зміцнення обороноздатності.

Діаграма до питання таблиці № 11

Таблиця 12

На Вашу думку, які перспективи розвитку відносин між Україною та Російською Федерацією?

- а) 30% опитаних вважали, що Україна самостійно досягне позитивних домовленостей з Росією та в подальшому буде співпрацювати з нею.
- б) 45% опитаних зазначили, що Україна досягне підписання деяких домовленостей з Росією та буде тримати певну відстань у відносинах з нею.
- в) 12% опитаних відмітили, що наша країна, не дотримуючись Мінських угод, введе війська на Донбас та витисне російські війська та їх найманців й обере євроатлантичний вектор розвитку економічних відносин.
- г) 13% опитаних обрали інший варіант.

Таблиця 13

На Вашу думку, чи досягла Україна якихось результатів в «гібридній війні» проти Російської Федерації?

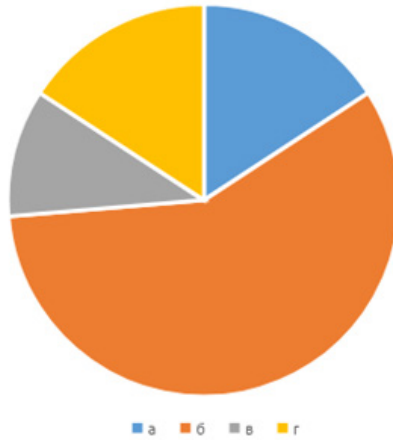
- а) 20% відзначили: так, досягла. Відчувається посилення санкцій на Москву та майже повне блокування російської пропаганди в Україні.

б) 25% опитаних вважало, що ми вже досягли часткових результатів.

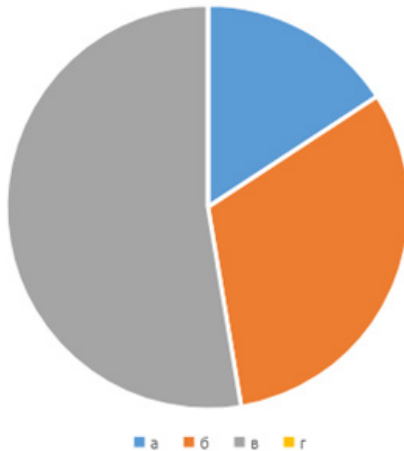
в) 55% опитаних заявили, що ні. А Росія й надалі впливає на політичну еліту України та на Східні регіони.

г) 0% свій варіант

Діаграма до питання таблиці № 12

Діаграма до питання таблиці № 13

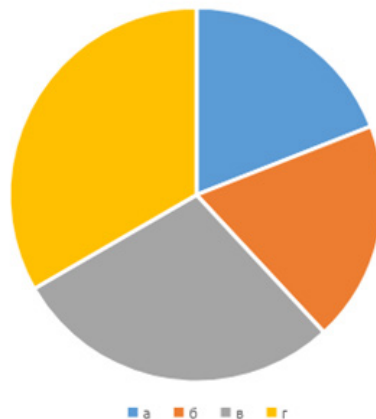

Таблиця 14

Чи можливо на Вашу думку вживати термін «перемога» у «гібридній війні».

- а) 10% опитаних підтримали термін «перемога» у питанні визволення українських бранців з полону.
- б) 20% опитаних схвалили використання терміну «перемога» у забороні російськомовного телерадіомовлення на території України.
- в) 30% опитаних позитивно оцінили вживання терміну «перемога» у продовженні санкцій проти Російської Федерації.
- г) 40% опитаних запропонували свої варіанти.

Діаграма до питання таблиці № 14

Аналізи результатів останнього соціологічного опитування дозволяє зробити такі висновки та узагальнення: 79% опитаних респондентів вважають себе патріотами, а ще більше 85% вважають Російську Федерацію агресором, що є позитивними сигналами у справі досягнення перемоги у «гібридній війні». Щодо питань інформаційної політики про діяльність ЄС, то тут спостерігається ще незначний та середній рівень поінформованості про ЄС. Бо ж (40%) опитуваних респондентів заявили про отримання недостатньої інформації щодо історії і сьогодення Європейського Союзу. Серед переліку цікавих результатів приємно відзначити високий рівень позитивної підтримки молоддю питання вступу України до ЄС (понад 60%), і в той же час, ще 40% респондентів були

проти такого вступу або утримувалися від відповіді чи вагалися, відповідаючи на це запитання. Говорячи про шляхи перемоги у «гібридній війні» треба відмітити підвищений рівень поінформованості молоді про діяльність НАТО (75%), та те що ця ж кількість опитаних вважає що цього рівня достатньо для вирішення питання вступу України до НАТО, але (20%) ще бажають посилення інформації про військово-політичний блок, а 5% заявили про мізерну інформацію щодо НАТО.

Позитивна динаміка (50%) відмічається і у питанні щодо референдуму про вступ до НАТО, хоча в той самий час варто звернути увагу на достатньо високий (15%) рівень невизначеності у цьому питанні, а (35%) взагалі вагались чи утримувалися від відповідей.

Активно висловлювалась молодь (30%) щодо необхідності України власними силами шукати вихід із кризи. Сценарій розвитку відносин між Російською Федерацією і Україною респонденти оцінили (45%) як такі, що можуть продовжуватись на певній відстані, хоча політичні зносини та переговори не виключалися. Думки опитаних в питаннях військового сценарію повернення Донбасу та досягнення військової перемоги з Російською Федерацією за результатами опитування розподілились майже порівну (12%) опитаних вважають що Україна, не дотримуючись Мінських угод може ввести чисельні війська на Донбас та витіснити російські війська разом із сепаратистами та (13%) опитаних вважають що Україна досягне позитивних домовленостей з Росією і в подальшому буде співпрацювати з нею. Переважна більшість опитаних поки що не вважає, що для ЄС та НАТО потрібна участь України у їх рядах, лише чверть опитаних вбачають позитивні результати у такому членстві задля миру, стабільності та перемоги. В той же час певна частина молоді вагалися з відповіддю на такі питання. Діаметрально протилежні відповіді надала молодь з питань відносин Україна – НАТО та Україна – ЄС. Менше половини респондентів висловили сумніви з приводу цього, що свідчить про недостатнє розуміння молодим поколінням перспектив у таких відносинах які в свою чергу сприяють позитивному завершенню «гібридної війни». Застережним фактором для влади та суспільства щодо перемоги у «гібридній» та інформаційній війні є ще високий рівень «розчарування» у результатах які досягла Україна у цьому протистоянні, тому лише менше

половини опитаних притримуються думок, що Україна і її бойові дії в зоні ООС має позитивні зрушення. Говорячи про «перемогу» варто вказати на такі результати де (20%) опитаних схвалюють термін «перемога» у забороні російськомовного телерадіомовлення на території України, а (30%) опитаних схвалює термін «перемога» у продовженні санкцій проти РФ, в той же час (40%) опитаних висловили свої думки відносно визначення досягнення перемоги.

Отже, результати проведених моніторингових співробітниками та студентами Чорноморського національного університету імені Петра Могили (м. Миколаїв) дуже переконливо засвідчують своєчасність ухвалення Верховною Радою закону «Про національну безпеку України» і є сподівання про те, що новообраний Президент України Володимир Зеленський буде продовжувати обраний державотворчий курс, спрямований на досягнення миру у Східному регіоні, повернення Криму та посилення безпеки й оборони незалежної України.

Сьогодні з метою зміцнення української системи національної безпеки державним очільникам, громадським діячам та й вченим варто не тільки покладатися на зовнішню допомогу, а й послідовно й ретельно реалізувати положення Закону України «Про національну безпеку».

Героїзм і жертвність воїнів в зоні ООС, волонтерська діяльність, виділення всіма працюючими громадянами, навіть пенсіонерами коштів на військовий збір, належне державне асигнування на потреби фронту, вимагає бережливого відношення до всіх безпекових аспектів. І дуже прикрим є мільйони збитки в ході недбайливого зберігання військової зброї на арсеналах в 2003 – 2019рр. в Бахмуті, Новобогданівці, Балаклєї, Лозовій, Сватові, Калинівці та на військовому полігоні поблизу Ічні в Чернігівській області). До цих пір ще не покінчено з такими проявами попередньої влади як безладність, халатність, безвідповідальність і розкрадання не тільки в оборонній, а й у інших сферах суспільного життя в Україні.

Отже загальні висновки та пропозиції зводяться до таких думок:

1. Вивчення молодіжної громадської думки, і зокрема студентів півдня України переконують, що відповіді на чисельні питання в основному співпадають із поглядами мешканців інших регіонів.

2. Варто пам'ятати про те, що як відмічали давні мудреці, починаючи від Сократа й Аристотеля, а також середньовічні мислителі, та й сучасні вчені які завжди стверджували те, що серед респондентів висловлюються різні думки, нерідко і протилежні, тим паче, коли мова ведеться про дискусійні проблеми.

3. Але загальну тенденцію можна завжди виокремити. Вона за результатами моніторингів, які провели представники Інформаційного центру ЄС ЧНУ імені Петра Могили, засвідчує, те що з кожним роком збільшується число прихильників НАТО і ЄС.

4. Зрозуміло одне, що перемогу у сучасній гібридній війні з Російською Федерацією можна одержати шляхом консолідації у суспільстві. Особливо це стосується завдань відносно реалізації закону України «Про національну безпеку», інші законодавчі аспекти. Є сподівання, що НАТО і ЄС посилять спільні дії відносно створення в Україні надійної системи колективної безпеки і оборони.

5. В свою чергу український народ, в тому числі і молоде покоління, чекають від свого президента В. Зеленського послідовних і чітких кроків на Мінських, Нормандських, Будапештських, а може і двосторонніх переговорах між Україною і Росією, де відбудеться послідовне не тільки відстоювання українських інтересів під час обговорення формули Штайнмайера, а й прийняття власних нових українських підходів щодо досягнення миру й злагоди на Донбасі й повернення окупованих кримських територій.

6. Заявлені на весь світ миролюбні пропозиції Володимира Зеленського будуть підтримані як народом України, так і неминуче схвалені всією прогресивною світовою громадськістю.

7. Є сподівання, що нові мирні шляхи знайшли б відгук і у представників воюючої сторони, які теж несуть втрати на фронті, а також у економіці та торгівлі.

8. Рішучі зміни в ході проведення політико-дипломатичних переговорів неодмінно б позначилися на уточненні зовнішнього курсу з боку очільників Російської Федерації, які б призвели до призупинення допомоги сепаратизму, завершення бойових дій, повного очищення Луганської і Донецької територій від бойовиків.

9. Безумовно, такі безпекові зрушення відобразилися б і на отриманні нових інвестицій, що сприятиме відродженню зруйнованих донбаських і кримських територій, налагодженню стабільної економіки, подоланню корупції та здійсненню десятків справжніх реформ у різних сферах суспільного життя.

10. В цілому, вивчення молодіжної громадської думки на півдні України відносно безпекових проблем свідчить, що всі відповіді є адекватними, відображають політичну ситуацію, а її індекси базуються на сьогоднішніх уявленнях і прагненнях громадян, пов'язаних із досягненням реального довгоочікуваного миру.

11. Крім того аналіз моніторинрів та сформульовані пропозиції свідчать також про необхідність подальшого проведення нових соціологічних опитувань збагачених актуальними анкетами та запитаннями на злободенну проблематику.

12. Нові дослідження повинні відповідати європейським і світовим стандартам, а також мати пропозиції відносно вивчення досвіду у країнах ЄС і НАТО, щодо впровадження в світі шляхів мирного урегулювання різних конфліктів та методології створення і зміцнення власних національних систем безпеки і оборони.

13. В умовах здійснення сучасної децентралізації влади варто запроваджувати також моніторинги для новостворених територіальних громад, де проживають і діють представники різних етнічних спільнот і культурно-національних об'єднань. Подібні анкетування збагатять й урізноманітнять атрибутику щодо реалізації Закону України «Про національну безпеку» і ще більше зміцнять єднання фронту й тилу.

14. Настав час на основі ухваленого Закону України про здійснення всеукраїнських референдумів та плебісцитів залучити до проведення моніторинрів не тільки на півдні, а й по всій Україні з метою постійного вивчення громадської думки відносно шляхів відбудови зруйнованої раніше захопленої донбасівської територій і розроблення стратегії реінтеграції у всіх сферах суспільного життя, а також забезпечення повернення із російського полону українських політ'язнів та інших бранців.

15. Паралельно із проведенням різних моніторинрів варто зосереджувати зусилля в колективах, особливо у навчальних закладах

на регулярне проведення подальших різноманітних комунікативних заходів (семінарів, круглих столів, дискусійних клубів, воркшопів і т. п.) на теми, присвячених досягненню перемоги у гібридній війні та забезпечення зміцненню безпекового сектору в Україні.

16. Опанування як елітою, так і всіма громадянами, зокрема молоддю, нової безпекової технології під гаслами «Збудуємо Європу в Україні» неминуче прискорить входження України як до ЄС, так і до Північноатлантичного Альянсу.

17. Варто постійно розширювати увагу до змінення міжнародного вектору української держави. Шляхом збільшення зв'язків не тільки у військових, а й у політичних, економічних, енергетичних, торговельних, гуманітарних та інших сферах із США. Тільки надійна підтримка такої наймогутнішої світової держави може зрівати наміри керівників Російської Федерації відносно збереження окупаційного стану в Криму та тривалого замороження воєнного конфлікту на території Донбасу.

Ще раз наголошуємо на тому, що аналіз вивчення громадської думки у молодих громадян півдня України відносно різноманіття безпекових проблем в Україні переконує в тому, що досягнення миру і стабільності залежить не тільки від самостійного досягнення належних результатів у оборонній сфері, а й від інтегрування в даному напрямі із ЄС, зближення із НАТО, не тільки із США, а й з Великобританією, Німеччиною, Францією, Польщею і та іншими провідними миролюбивими державами. Тільки плідні колективні зусилля можуть сприяти створенню надійної обороноздатності і призведе до миру і налагодженню благополуччя в Україні. Про це завжди велася мова Президентом України Володимиром Зеленським і під час перебування в Штаб-квартирі НАТО в Брюсселі, і в ході візиту до США на Генеральну Асамблею ООН та при зустрічі з Президентом США Дональдом Трампом. Названі безпекові проблеми були в центрі уваги в ході перебування в Україні як в Одесі, так і в Києві восени 2019 року делегації НАТО, очолюваної Єнсом Столтенбергом та на Нормандському саміті, який відбувся 9 грудня 2019 року у Парижі.

Стаття надійшла до редакції: 18.12.2019

PUBLIC YOUTH OPINION ON UKRAINE'S NATIONAL SECURITY IN THE CONDITIONS OF THE HYBRID WAR

Tatiana Goldin, Associate Professor of National Higher Education, Oldenburg, Lower Saxony, Federal Republic of Germany

Mykhaylo Bagmet, Doctor of History, Professor at the Black Sea National University named after Petro Mohyla, Mykolaiv, Ukraine

Inna Horzhevska, Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor, Doctoral Student, South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Odessa, Ukraine

Each region of Ukraine has accumulated a lot of brilliant examples of youth participation in strengthening Ukraine's defense capabilities. Participation in fighting in the Donbass region during the decisive crackdown on Russian military and separatists became a top priority. Immediate volunteer and moral support is increasingly important, providing strength for the Ukrainian Armed Forces.

In the south of Ukraine, significant Euro-Atlantic activity on the implementation of conceptual strategic defense basics is carried out by students of the Petro Mohyla Black Sea National University. They, under the leadership of patriotic professors and scientists, organize fundraising for the purchase of weapons, repair of military equipment, send packages with food, clothing, books to the area of Military Release Operations. The university regularly conducts various measures about implementing the European and Euro-Atlantic aspirations, which directly strengthens the collective system of defense of Ukraine

So this high school is called a real integration outpost in the south of Ukraine.

The article deals with the practical scientific and educational activities of the Petro Mohyla Black Sea National University team that are aimed to enhancing the national security of Ukraine in the conditions of the long-term hybrid war.

The main content of the materials is devoted to the analysis of sociological researches that reflect the youth opinion about the formation of defense policy in Ukraine. 1 monitoring reflects 10-year changes in youth's attitude towards Ukraine's relations with Russia, 2 monitoring analyzes students' views on ways to win a hybrid war for Ukraine.

We consider that proposed scientific analysis and main facts, propositions and recommendations, and conclusions will attract interest of Ukrainian and Foreign scientists and professionals. And it will be useful for the increasing effectiveness of this so actual topic.

Keywords: *North Atlantic Alliance (NATO), European Union (EU), Euro-Atlantic processes, European criteria and standards, questionnaires, monitoring, public opinion, polls, national security and defense of Ukraine.*

Received: 18.12.2019

References

1. Klymenko, L.P. (Eds.). (2016). Chornomorskyi derzhavnyi universytet imeni Petra Mohyly. Petra mea - moia tverdynia : (uvileine vyd. do 20-yi richnytsi navch. zakl.) [Petro Mohyla Black Sea State University. Petra mea - my stronghold: (Anniversary view. to the 20th anniversary of the study. Lock)]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly» [in Ukrainian].

2. Uhoda pro Asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom i yoho derzhavnymy chlenamy, z inshoi storony. [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union and its Member States, of the other part]. (n.d.). kmu.gov.ua. Retrieved from <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-sociacyu> [in Ukrainian].

3. Diialnist Komisii Ukrainy – NATO [Dialogue of the Commission of Ukraine - NATO] Retrieved from <http://nato.mfa.gov.ua/ua/ukraine-nato/comission> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku». [The Law of Ukraine “On National Security”]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://www.google.com/search?q> [in Ukrainian].

5. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy vidnosno vkhodzhennia do NATO ta vstupu do YeS» [The Law of Ukraine “On Amendments to the Constitution of Ukraine Concerning NATO Entry and EU Accession”]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://www.eurointegration.com.ua/tags/constitution/> [in Ukrainian].

6. Levenets, Yu. (Eds.). (2012). Politychna entsyklopediia [Political Encyclopedia]. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo [in Ukrainian].

7. Bahmet, M. O., & Dereha, V. V. (2010). Vse pro NATO: istoriia ta suchasnist. – Dovidnyk [All About NATO: History and Modernity]. Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

8. Bahmet, M. O., Palahniuk, Yu. V., & Emelianov V. M. (2010). Seriiia «Uroky pro NATO. Dlia zahalnoosvitnikh zakladiv» [The NATO Lessons Series. For general education institutions »]. Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

9. Bahmet, M. O., & Pronkevych, O. V. (2016). Vyvchennia mov krain chleniv YeS studentamy ChNU im. Petra Mohyly. Dovidnyk [Studying the languages of EU Member States by students Petra Mogili. Directory]. Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

10. Bahmet, M. O., & Soroka, S. V. (2008). Svitova ta yevropeiska intehtratsiia. – Dovidnyk [World and European integration. - Handbook]. Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

11. Say, D., & Palagnuk, Y. (2018). English: textbook. Mykolaiv: Vemelyanova T. V. [in Ukrainian].

12. Pokotylova, V. I., & Shapovalova, V. M. (2015). Ekonomichna konverhentsiia Yevropeiskoho Soiuzu ta krain Skhidnoho partnerstva [Economic convergence of the European Union and the Eastern Partnership countries]. Kherson: Ailant[in Ukrainian].

13. Bahmet, M. O., & Matiazh, S. V. (2015). Suchasni intehtratsiini problemy: yevropeyskyi dosvid ta ukrainski realii [Modern integration problems: European experience and Ukrainian realities]. Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

14. Bahmet, M. O., Dzherdzh S. F., & Yemelianov, V. M. (2016). Vazhlyvist yevroatlantychnoi intehtratsii u stvorenni v Ukraini systemy kolektyvnoi bezpeky ta oborony pid chas hibrydnoi viiny z Rosiiskoiu Federatsiieiu [The importance of Euro-Atlantic integration in creating a collective security and defense system

in Ukraine during the hybrid war with the Russian Federation]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

15. Palahniuk, Yu. V., & Shkirchak, S. I. (2018). Aktualni pytannia suspilnykh transformatsii v Ukraini: bezpekovi ta yevrointehratsiyni vymiry [Topical issues of social transformation in Ukraine: security and European integration dimensions]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

16. Shevchuk, O. V. (2010). Systema bezpeky Aziisko-Tykhookeanskoho rehionu: faktory formuvannia ta tendentsii rozvytku [Asia-Pacific Security System: Formation Factors and Development Trends]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

17. Soroka, S. V. (2012). Mekhanizmy vzaiemodii uriadu i parlamentu v protsesi derzhavnoho upravlinnia: dosvid krain Yevropeiskoho Soiuzu ta ukrainska praktyka [Mechanisms of Government-Parliament Interaction in Public Administration: European Union Experience and Ukrainian Practice]. Mykolaiv: FOP Emelianova T. V. [in Ukrainian].

18. Palahniuk, Yu. V. (2014). Derzhavna yevrointehratsiina polityka Ukrainy: teoriia, metodolohiia, mekhanizmy [State integration policy of Ukraine: theory, methodology, mechanisms]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

19. Meizhys, I. A., & Kalashnikova, L. V. (2016). Sotsialni vymiry systemy osvity (na prykladi Pivdnia Ukrainy) [Social Dimensions of the Education System (in the Southern Ukraine)]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

20. Koval O. V. (2016). Metodychna rozrobka dlia pidhotovky proektiv za ramkovoio prohramoio naukovykh doslidzhen ta innovatsii YeS «Horyzont – 2020» [Methodological development for the preparation of projects under the EU's Horizon 2020 Framework Program for Research and Innovation]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

21. Korobov, V., & Liapina, L. (2016). Sotsiologichni doslidzhennia problem yevrointehratsii ta yevropeiskykh studii. Metodychni rekomendatsii [Sociological studies of problems of European integration and European studies. Guidelines]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

22. Andriiash, V. I., Bahmet, M. O., & Shtyrov, O. M. (2018). Politychni aspekty publicznego upravlinnia ta administruvannia v umovakh zdiisnennia

detsentralizatsii vlady ta yevrointehratsii v Ukraini [Political aspects of public administration and administration in the context of decentralization of power and European integration in Ukraine]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

23. Bagmet, M., & Lakhovets, O. (2017). Towards the European Union's Education Standards: Expectations of the Ukrainians. *Ekonomika i sotsiologhiia – Economics and Sociology*, 2, 191-204 [in Ukrainian].

24. Bagmet, M., & Kabaieva, A. (2016). On the Theoretical and Methodological Basis of Attracting Students to the EU – Ukraine Association Agreement Implementation. *Hromadskyi ta ekonomichni rozvytok – Publics and economic development*, 7, 173-184[in Ukrainian].

25. Bagmet, M., & Kabaieva, A. (2016). Mekhanizmy zaluchennia molodi do implementatsii publichnoi yevroatlantskoi polityky Ukrainy. *Naukovi pratsi. Serii «Derzhavne upravlinnia»* [Mechanisms of youth involvement in the implementation of public Euro-Atlantic policy in Ukraine. Scientific papers. Public Administration Series]. Mykolaiv: Vydavnytstvo ChDU im. Petra Mohyly [in Ukrainian].

26. Bahmet M., Khorzhevskaya I., & Malikina O. (2018). Problemy formuvannia profesiinoi i komunikativnoi kultury v publichnomu upravlinni Ukrainy [Problems of formation of professional and communicative culture in public administration of Ukraine] *Publichne upravlinnia ta rehionalnyi rozvytok. Naukovi zhurnal ChNU imeni Petra Mohyly - Public administration and regional development. Scientific journal of Petro Mohyla National Technical University*, 1, 66-85 [in Ukrainian].

27. Bahmet M., Shtyrov O., & Harhaun Ya. (2019). Implementatsiia dosvidu krain YeS v protsesi udoskonalennia detsentralizatsii publichnoi vlady ta administruvannia v Ukraini [Implementation of the experience of EU countries in the process of improving decentralization of public power and administration in Ukraine] *Naukovi zhurnal ChNU imeni Petra Mohyly - Scientific journal of Petro Mohyla National Technical University*, 4, 228-252[in Ukrainian].

28. Publichne upravlinnia ta publichna sluzhba v Ukraini: stan problem ta perspektyvy rozvytku. *Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii za mizhnarodnoiu uchastiu*. (2018). Kyiv: Vydavnytstvo Lira.

29. Problemy yevropeiskoi intehratsii ta demokratii ukrainskoi ta polskoi molodi. *Zbirnyk statei*. (2018). Nizhyn: NDU im. M. Hoholia.

30. Prohrama kruhloho stolu na temu: «Naukovi propozytsii shchodo implementatsii yevropeyskykh sotsialnykh standartiv v umovakh pidpysannia Uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS. (2014). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

31. Prohrama mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Vprovadzhenia yevropeyskykh sotsialnykh standartiv v Ukraini». (2016). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

32. Prohrama mizhnarodnoho naukovoho sympoziumu na temu «Rol Pivnichnoatlantychnoho aliansu u stvorenni kolektyvnoi systemy bezpeky ta oborony v umovakh hlobalizmu». (2016). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

33. Prohrama provedennia Dnia kariery YeS ta Dyskusiinoho klubu v m. Mykolaievi. (2017). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

34. Prohrama mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Realizatsiia yevrointehratsiinoi polityky Ukrainy: suspilno-politychnyi ta bezpekovi aspekty». (2018). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

35. Prohrama naukovo-praktychnoi konferentsii «Lisabonskyi dohovir pislia nabuttia chynnosti. Shcho zminylosia u funktsionuvannia YeS?». (2019). Mykolaiv: Vydavnytstvovo ChDU im. Petra Mohyly.

36. Pro Kontseptsiuu vdoskonalennia informuvannia hromadskosti z pytan yevroatlantychnoi intehratsii Ukrainy na 2017-2020 roky. Ukaz Prezydenta Ukrainy [On the Concept of Improving Public Information on Ukraine's Euro-Atlantic Integration for 2017-2020. Decree of the President of Ukraine] (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <http://zakon3rada.gov.ua/laws/show/43201713> [in Ukrainian].

37. Informatsiini novyny [Information news] (n.d.). tsn.ua. Retrieved from <https://tsn.ua/ukrayina/gensek-nato-stoltenberg-pribuv-do-odesi-1435053.html> [in Ukrainian].

38. Prohrama ta materialy naukovo-praktychnoi konferentsii «Lisabonskyi dohovir – 10 rokiv pislia nabuttia chynnosti. Shcho zminylosia u funktsionuvannia YeS?» [Program and materials of the Scientific and Practical Conference "Lisbon Treaty - 10 years after its entry into force. What has changed in the functioning of the EU?"] (n.d.). chmnu.edu.ua. Retrieved from <https://chmnu.edu.ua/naukovo-praktichna-konferentsiya-lisabonskij-dogovir-10-rokiv-pislyanabuttya-chinnosti-shho-zminilosya-u-funktsionuvanni-yes/> [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Гольдін Тетяна Михайлівна: Народна школа, вул. Карлштрассе, 25, м. Ольденбург, земля Нижня Саксонія, 26123, Федеративна Республіка Німеччини.

Tatiana Goldin: People's school, ul. Karlstrasse, 25, Oldenburg, Lower Saxony, 26123, Federal Republic of Germany.

E-mail: tanjagold@gmx.net

Багмет Михайло Олександрович: Чорноморський національний університет імені Петра Могили: вул. 68 Десантників, 10, м. Миколаїв, 54003, Україна.

Mykhaylo Bagmet: Black Sea National University of Petro Mohyla, 68 Desantnykiv str. 10, Mykolaiv, 54003, Ukraine.

ORCID. ORG/0000-0003-2386-4488

E-mail: mykhaylo.bagmet@gmail.com

Хоржевська Інна Михайлівна: Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського: вулиця Старопортофранківська, 26, м.Одеса, 65000, Україна.

Inna Horzhevskaya: KD South Ukrainian National Pedagogical University Ushinsky Street, Staroportofrankivskaya Street, 26, Odessa, 65000, Ukraine.

ORCID. ORG/0000-0002-5497-2812

E-mail: innahorzhevskaya@gmail.com